

IN MEMORIAM

EL DR. JOSÉ FLORENTINO PINO

El 17 de novembre de 1997 morí a Barcelona el Dr. José Florentino Pino Canales, prevere, professor titular d'Història de la Filosofia Contemporània de la Facultat de Filosofia de la Universitat Ramon Llull. En el curs 1993-1994 havia substituït en aquest ensenyament el pare Eusebi Colomer, també recentment traspasat (27 novembre 1997), en el moment de la jubilació.

José Florentino Pino havia nascut a Puebla (Mèxic) el 21 de maig de 1948. Després dels estudis, fets sobretot amb els jesuïtes d'aquell país, vingué finalment a Espanya l'any 1970. Volia conèixer més bé –deia– les seves arrels –el seu pare, ja mort llavors, era d'origen asturià– i desitjava també aprofundir en el coneixement de la teologia. Això darrer el portà a Barcelona, a la Secció Sant Pacià de la Facultat de Teologia, on seguí els estudis des de 1970 fins a 1977, any en què obtingué la llicenciatura en Teologia, amb una tesina molt valorada i original a propòsit de «Fenomenología y experiencia religiosa en Edith Stein».

En l'entremig s'havia concretat la seva vocació personal vers el sacerdoci diocesà. Així, després dels oportuns anys de preparació al ministeri, el 20 de juny de 1982 fou ordenat prevere de l'arxidiòcesi barcelonina. Com a prevere fou molt apreciat per les comunitats parroquials que serví, en particular pels ancians, pels malalts i pels joves estudiosos, inquiets i no enrolats en organitzacions de cap mena. És bo de recordar ara com impressionava la gentada tan bigarrada, diversa i emocionada que volgué acompanyar-lo en el solemne funeral que, presidit pel bisbe auxiliar de Barcelona i professor de la Facultat de Teologia, Dr. Pere Tena, i concelebrat per una quarantena llarga de sacerdots, s'oferí pel seu etern repòs el 19 de novembre de 1997 a la parròquia on havia residit més temps, la de Ntra. Sra. de Gràcia i Sant Josep. Al costat de la seva anciana mare i de la seva germana, vingudes expressament de Mèxic, i de la munió de professors i alumnes de les Facultats de Filosofia i de Teologia, i d'altres de la Universitat Ramon Llull, hi havia gent de moltes bandes, orígens, adscripcions i maneres de pensar. Tots, però, es confessaven colpits pel seu record: per la seva mirada profunda i afectuosa, pel seu respecte envers les persones i les idees i pel sentit de Déu que

senzillament traspuava; dots, aquests, que acompanyaven les qualitats molt notables de claredat, vigor, il·lusió i originalitat intel·lectuals.

L'any 1980 s'inicià com a professor. De 1980 a 1982 ensenyà Ètica a l'Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona i de 1980 a 1984 ensenyà Epistemologia a la Facultat de Teologia de Barcelona.

En 1984 obtingué la llicenciatura en Filosofia a la Facultat de Filosofia de la Universitat Pontifícia Comillas de Madrid, amb la tesina «El tiempo en "Sobre la esencia" de Xavier Zubiri», grau que convalidà en 1986 a la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona.

Reemprengué l'ensenyament en 1986 a l'Institut de Teologia de Barcelona. Durant sis cursos acadèmics hi ensenyà Antropologia Filosòfica.

Després féu una nova estada a la Universitat de Comillas de Madrid, a la Facultat de Filosofia, on l'any 1992 defensà la seva tesi doctoral, unànimement elogiada, sobre «Inteligencia y tiempo en Xavier Zubiri: la estructura tempórea de la intelección».

Des de l'erecció de la Facultat de Filosofia, estava integrat en el seu claustre de professors. Hi va ensenyar «Qüestions aprofundides d'antropologia filosòfica», diversos cursos de doctorat i finalment la Història de la Filosofia Contemporània. Pel desembre de 1992 fou promogut a professor extraordinari de la Facultat.

El Dr. Tena volgué citar textualment, en l'homilia exequial del 19 novembre 1997 i davant les despulles mortuòries, el darrer punt i a part de la brillant lliçó que el Dr. Pino havia tingut en el solemne acte d'inauguració del curs acadèmic 1994-1995 de les Facultats de Teologia i Filosofia. La lliçó, com deia el subtítol, fou «Una lectura de la filosofia de la intelección de Xavier Zubiri» i es titulava «La intelección violenta». José Florentino Pino Canales hi deia, i convé de recordar ara: «El saber, ese estado en el que la intelección nos deja, está marcado por las cicatrices de todas las batallas internas. La fuerza de imposición de lo real nos ha dejado en él, y lo ha hecho con dolor y violencia. A golpe de paradoja. Y la paradoja no termina en el interior del saber. El saber será arrastrado a superarse por la misma fuerza de lo real que, aquí y ahora, sigue siendo siempre más rico que toda la intelección junta. No es fácil "saber estar en la realidad". El seguimiento de la superación del saber —concloïa— desborda los límites de esta exposición.»

Heus ací una petita mostra de tot un estil de filosofar: rigorós, obert i amb imatges colpidores que assenyalen vers aquell més enllà del que es diu; que és encara filosòfic, i també vers aquell Altre, més amagat, que en el fons pot donar i dóna sentit darrer a tota la nostra vida. És en aquesta línia que alguns que tinguérem el goig de comptar-lo primer com a alumne brillantíssim i al final com a company i amic, recordem el que li havíem escoltat, tan senzill com definitiu: «Al fin y al cabo, Dios no nos ha sido dado tanto para ser entendido como para ser amado.»